

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΕΣ ΣΤΟ ΕΠΟΣ ΤΟΥ '40

ΠΥΡΑΡΧΟΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ

ΑΘΗΝΑ
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ
2015

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ

28η Οκτωβρίου 1940, ημέρα εθνικής επετείου – τιμητικής υπόμνησης της ηρωικής αντίστασης του μικρού λαού μας στην απρόκλητη και φονικής-ιμπεριαλιστικής επίθεσης της Ιταλικής-φασιστικής πολεμικής μηχανής.

Ο περήφανος φτωχός λαός μας, πιστός στον ιστορικό του φρόνιμα, όρθωσε το ανάστημά του και έστειλε ένα ηχηρό ΟΧΙ στην κατακτητική διάθεση του με υπέρτερου σε πλήθος και μέσα ιταλικού στρατού.

Στον πόλεμο του 40 η μικρή Ελλάδα, έγινε θρύλος, φωτεινό σημείο της παγκόσμιας ιστορίας.

Οι ελληνικές ένοπλες δυνάμεις και η παλλαϊκή άμυνα σταμάτησε τα φασιστικά αρπακτικά και ανέδειξε την ιστορική βούληση του λαού μας για εθνική ανεξαρτησία και ελευθερία.

Οι Έλληνες Πυροσβέστες από την πρώτη ώρα της κήρυξης του πολέμου σήκωσαν το βάρος της πολιτικής άμυνας- αεράμυνας σε όλη τη χώρα, αλλά και μέχρι την Κορυτσά και το Αργυρόκαστρο.

Στις μεγάλες πόλεις αντιμετώπισαν τους φονικούς βομβαρδισμούς, προσπαθώντας να διατηρήσουν ασφαλείς τις «εσωτερικές γραμμές» της χώρας, ενώ την ώρα της κορύφωσης του πολέμου ενίσχυσε ακόμα και τον εφοδιασμό του ελληνικού στρατού με μεταφορά υποστηρικτικού υλικού προς τα μέτωπα.

Το παρών πόνημα, αποτελεί εμπλουτισμένη έκδοση, της περσινής, με νέα ιστορικά στοιχεία και φωτίζει ακόμα περισσότερο τη συμμετοχή του Πυροσβεστικού Σώματος στο έπος του 1940.

Η ιστορική διάσωση του παρελθόντος μας και η ανάδειξή της αποτελεί μια μικρή συνεισφορά στην ενίσχυση της εθνικής συλλογικής συνείδησης. Παράλληλα αποτελεί μια μικρή τιμητική ένδειξη σεβασμού, το άναμμα ενός μικρού καντηλάκι στον «κενόν τάφο» των ηρώων μας, η ελάχιστη τιμητική υπόμνηση χρέους στην ένδοξη αυτή σελίδα της ιστορίας του λαού μας.

Ειδικά στο μικρό αυτό «αλωνάκι» που ποτέ δεν σταμάτησαν κατακτητές να επιβουλεύονται την πατρίδα μας, η ιστορική μνήμη αποτελεί την υπόμνηση για την υποχρέωση της συνέχειας του χρέους μας

Η ιστορική μνήμη των αγώνων της πατρίδας μας για διασφάλιση της εθνικής ανεξαρτησίας και εδαφικής ακεραιότητας αποτελεί σημαντικό παράγοντα της εθνικής ισχύος της.

Μια επίκαιρη υπενθύμιση, ότι όταν αυτός ο περήφανος λαός έλεγε ΟΧΙ στους κατακτητές έγραφε ένδοξη ιστορία. Πλήρωνε με αίμα την απόφασή του, αλλά με αυτόν τον τρόπο διατήρησε μέχρι τις μέρες μας το ελληνικό έθνος.

28 Οκτωβρίου 2015

Γιάννης Σταμούλης
Πύραρχος

Πρόεδρος Δ.Σ.
Ένωσης Αξιωματικών Πυροσβεστικού Σώματος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	4
Η προπαρασκευή του Π.Σ. στην πολιτική άμυνα της χώρας για τον πόλεμο του 1940	6
Η Κήρυξη του Πολέμου	14
Οι Έλληνες Πυροσβέστες στην απελευθερωμένη Κορυτσά	19
Η μάχη των Ελλήνων Πυροσβεστών	21
Οκτώβριος 1944. Οι ναζί φεύγουν –Οι Πυροσβέστες μάχονται	24
Επίλογος	28

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τον πρόλογο σε αυτό το αφιέρωμα τον αφήνουμε σε δύο δικούς μας, Αξιωματικούς του Πυροσβεστικού Σώματος, που έζησαν και «πολέμησαν» από τις τάξεις του Πυροσβεστικού Σώματος το '40.

Τα κείμενά τους είναι γραμμένα το 1950, σε μια αναμνηστική έκδοση, δέκα μετά το ηρωικό έπος, και διαχέονται από την «περήφανη συγκίνηση»¹ της ανάμνησης.

Το πρώτο είναι του **Γ. Σαραντόπουλου Δ/τη της Διεύθυνσης Πυροσβεστικής Υπηρεσίας Υπουργείου Εσωτερικών**, ο οποίος χαρακτηριστικά γράφει:

«Και όταν κατά τον Οκτώβριο του 1940 εκηρύχθη ο ελληνοϊταλικός πόλεμος και το έθνος ημών συμμετείχε σύσσωμον εις τον δεύτερον Παγκόσμιον πόλεμον, οι δε συναγερμένοι οι προκαλούμενοι εκ των εναερίων εχθρικών επιδρομών διαδέχοντο ο ένας τον άλλον καθόλα τα επίκαιρα σημεία της χώρας και εβομβαρδίζοντο οι σημαντικότεροι στόχοι αυτής και εκρημνίζοντο εις ερείπια εκ πυρκαγιών ποικίλοι εγκαταστάσεις και η Ελλάς απεδύετο εις σκληρότατο για την ανεξαρτησίαν της και την ύπαρξιν της αγώνα και ήρχιζε το ένδοξον Αλβανικόν έπος, το Πυροσβεστικόν Σώμα ευρέθη και τούτο εις την πρώτην γραμμή πανέτοιμον δια να διαδραματίσει τον ρόλον διεδραμάτισεν εις τον σπουδαιότατον τομέα αυτού, τον τομέα της Παθητικής Αεράμυνας της χώρας. Και όχι μόνο τούτο άλλα έσπευσε εις την φωνήν της Πατρίδος και ήλθεν αρωγόν εις τα μαχομένας κατά του εχθρού δυνάμεις μας μεταφέρον με τας αναρίθμητους διαδρομάς των οχημάτων του εις τα ακρότατα σημεία της εξορμήσεως μας παντός είδους εφόδια, ανακουφίζον τους άντρας του Στρατεύματος και συμβάλλον και τούτο δια της συμμετοχής του εις την επιτυχίαν του αναληφθέντος κολοσσιαίου αγώνος.

Αι πυροσβεστικάί υπηρεσίαι Κορυτσάς και Αργυροκάστρου αι οποίαι συνεστήθησαν ευθύς άμα τη καταλήψει των Ελληνικών τούτων ακροπόλεων υπό του στρατού μας, ως και αι συσταθείσαι τοιούται άμα τη εκρήξει του πολέμου εις τας πόλεις των Ιωαννίνων, της Πρεβέζης, της Φλωρίνης και της Κοζάνης, αίτινες πόλεις υπήρξαν αι σημαντικότεραι βάσεις των εκστρατευτικών Σωμάτων, μαρτυρούν το μεγαλειώδες έργον το οποίον προσέφευρεν το Πυροσβεστικό Σώμα κατά τας μεγάλας και ενδόξους εκείνας ημέρας»

---

¹ «Είκοσι Έτη». Αναμνηστική Έκδοσις επί τη εικοσαετία του Πυροσβεστικού Σώματος.

Στο ίδιο πνεύμα ο **Αντ. Τσιρογιάννης Διοικητής Α΄**, καταθέτει τις προσωπικές του ενθυμήσεις από τις ένδοξες εκείνες ημέρες:

«Το Πυροσβεστικό Σώμα, το Σώμα του κινδύνου και της αυτοθυσίας, το σύνολο αυτό των ευγενικών ψυχών που αντιμετώπιζουν άφοβα τον υποουλότερο εχθρό της ζωής, μπαίνει από την πρώτη ώρα στο δρόμο για το αποκορύφωμα της όμορφης και μεγάλης αποστολής του...Στις πιο μεγάλες πόλεις, την Αθήνα, τον Πειραιά, την Θεσσαλονίκη και την Πάτρα, τα πυροσβεστικά τμήματα έδρασαν αμέσως αντιμετωπίζοντας πρώτα αυτά τους φοβερούς εχθρικούς βομβαρδισμούς. Μόνη η Πυροσβεστική Υπηρεσία από όλες τις υπηρεσίες της Αεραμύνης αντιμετώπισε την τρομακτική επίθεση των εχθρικών αεροπλάνων και αγωνίστηκε με αποτελέσματα που πρέπει να γίνουν γνωστά σε όλους και με συνέπεια την απώλεια εμψύχου και απύχου υλικού. Στο διάστημα που ο στρατός πολεμούσε και υπέφερε προελαύνοντας διαρκώς, χωρίς τα απαραίτητα μέσα για την καλή συντήρηση και την περίθαλψή του, από κάπου έπρεπε να έλθει η ενίσχυση. Κι ήρθε από όλους βέβαια, όσο ήτανε δυνατόν. Όμως στις ώρες που ο Ερυθρός Σταυρός και οι μεταγωγικές μονάδες του στρατού δήλωναν αδυναμία για τον εφοδιασμό των πρώτων γραμμών, η πυροσβεστική υπηρεσία τόλμησε να αναλάβει ένα τέτοιο εγχείρημα, έστω και με μεγάλους κινδύνους. Οργανώθηκαν φάλαγγες για τη μεταφορά υλικού, φαρμάκων δώρων κ.λ.π. κι έτσι η υπηρεσία κατώρθωσε να βρεθεί κι εις τις πρώτες ακόμα γραμμές του πυρός. Η σωτήρια δράσις δεν σταματάει εδώ. Ήρθε η κατοχή. Στη διάρκεια της ασύγκριτης αυτής σε πόνο και συμφορά εποχής, το Πυροσβεστικό Σώμα μόνο σχεδόν από όλες τις υπηρεσίες κι από όλα τα Σώματα Ασφαλείας ακόμα, κατώρθωσε με μόχθους και υπεράνθρωπες προσπάθειες να διατηρήσει την συνοχή, την αυθυπαρξία και την καθαρά ελληνικήν υπόστασι των τμημάτων του, γργονός που σε άλλες περιπτώσεις χαρακτηρήστικε σαν απράμιλλος άθλος και μεγάλο κατόρθωμα...Αγωνίστηκε κάθε μέρα και κάθε νύχτα το Σώμα αυτό, για να κρατήσει ότι ήτανε κι ότι έπρεπε να μείνη ανάμεσα στα ερείπια, ενώ σύγχρονα οι άνδρες του γυμνοί και νηστικοί σχεδόν αντιμετώπιζαν όλη τη φρίκη της θλιβεράς περιόδου των βομβαρδισμών και της μεγάλης καταστροφής.»

Και στα δύο κείμενα κρατήθηκε η μορφή γραφής του πρωτοτύπου.

Η ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΤΟΥ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΜΥΝΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ ΤΟΥ 1940

Το Πυροσβεστικό Σώμα στο έπος του 1940 σήκωσε το βάρος του επιχειρησιακού έργου της πολιτικής άμυνας της χώρας.

Μερικά χρόνια πριν το ελληνικό κράτος είχε εντοπίσει την ανάγκη οργάνωσης της αντιαεροπορικής – πολιτικής άμυνας της χώρας, με κύριο φορέα, την Πυροσβεστική Υπηρεσία.

Ανατρέχοντας στο Αρχείο του Πυροσβεστικού Μουσείου, βρίσκουμε έγγραφο του Υπουργείου Στρατιωτικών (Απρίλιος 1936), απευθυνόμενο στο Υπουργείο Οικονομικών² που διαπιστώνει την ανάγκη συστηματικής οργάνωσης της αντιαεροπορικής άμυνας του άμαχου πληθυσμού της χώρας και στα πρώτα μέτρα που προτείνει είναι:

«η δημιουργία εις έκαστην μεγάλη πόλιν Πυροσβεστικής Υπηρεσίας, ικανής να ανταποκριθή εν τινί μέτρω τουλάχιστον, εις την επιτακτικήν ανάγκην της κατασβέσεως πολυάριθμων πυρκαγιών, ταυτοχρόνως εκδηλουμένων, εις διάφορα σημεία μιας πόλεως, συνεπέια βομβαρδισμού εκ του αέρος. Ο τουιούτος κίνδυνος είναι πιθανώτατος εν περιπτώσει πολέμου δι άπασαν τας οπωσδήποτε σημαντικάς πόλεις του Κράτους, αι δε εκ τούτου συνέπειαι εις υλικάς ζημιάς και εις ανθρώπινα θύματα είναι ανυπολόγιστου».

Ο Υπουργός Στρατιωτικών Ι.Μεταξάς, που υπογράφει το έγγραφο, διαπιστώνει επίσης ότι η δύναμη της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας, ιδιαίτερα στις επαρχιακές πόλεις, είναι ανεπαρκής, έως και ανύπαρκτη, όχι για εμπόλεμες καταστάσεις αλλά και για την ομαλή περίοδο της ειρήνης. Γι' αυτό και καταλήγει προτείνοντας την καταβολή ικανού χρηματικού ποσού στο Ταμείο της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας, ώστε να θεραπευτεί η υφιστάμενη κατάσταση και να αντιμετωπιστεί, έστω και εν μέρει, ο προαναφερόμενος κίνδυνος.

Λίγους μήνες, μετά γίνεται, στις 30 Ιουνίου προσλαμβάνονται 36 νέοι Πυροσβέστες³

Τον Ιανουάριο του 1937⁴ σε έγγραφό της η Επιθεώρηση Αντιαεροπορικής Άμυνας της χώρας, υποβάλλει σχετικό έγγραφο προς την Διεύθυνση

² 105039 (454) 2-4-1936, έγγραφο Υπουργείου Στρατιωτικών

³ ΦΕΚ 97/Γ' Α.Μ.442-492

⁴ 12-1-1937, έγγραφο Επιθεώρησης Αντιαεροπορικής Άμυνας

Πυροσβεστικής Υπηρεσίας του Υφυπουργείου Δημόσιας Ασφάλειας, με σκοπό να επισημάνει την επιτακτική ανάγκη της ενίσχυσης της Κρατικής Πυροσβεστικής Υπηρεσίας με αντιαρεπορική άμυνα των κυριοτέρων πόλεων της χώρας.

Στο έγγραφο επισημαίνεται ότι «*επί πλέον ληφθή υπόψη ότι εις την Ελλάδα το κλίμα είναι γενικώς ευνοϊκόν δια την ανάπτυξιν του πυρός, ιδία κατά την θερινή εποχή, και ότι εις την χώρα μας η ξυλεία χρησιμοποιείται υπέρ παν άλλο υλικόν εις τας οικοδομικάς κατασκευάς, θα συνεχισθή το λίαν ανησυχαστικόν συμπέρασμα ότι εις περίπτωσιν πολέμου αι πόλεις μας κινδυνεύουν να καταστραφώσι δια του πυρός*» Για την αντιμετώπιση του προβλήματος η Ε.Α.Α. προτείνει:

« 1.Οργάνωσις προχείρου οικιακής Πυροσβεστικής Υπηρεσίας.

2. Οργάνωσις μικρού Τμήματος Πυροσβεστικής Υπηρεσίας κατά Αστυνομικόν Τμήμα της Πόλεως.

3.Οργάνωσις Κρατικής Πυροσβεστικής Υπηρεσίας δυναμένη αφ ενός να παράσχη στελέχη ως και τινά μέσαν εις τα Τμήματα Πυροσβεστικής Υπηρεσίας(κατά Αστυνομικόν Τμήμα), αφετέρου, και κυρίως να παλαίση δια μέσων συγχρονισμένων και αριθμητικώς επαρκών κατά των πυρκαγιών οι οποίαι έλαβον σοβαράς διαστάσεις.»

Ο συντάκτης του εγγράφου Υποστράτηγος Κ.Μπακόπουλος, τονίζει, ότι η τρίτη πρόταση είναι το «*ασυγκρίτως σοβαρότερο δια την πόλιν κατά των μεγάλων πυρκαγιών και το μόνον εφ ου θα δυνηθώμεν βασίμως να υπολογίζωμεν εν καιρώ πολέμου δια την αντιμετώπισιν του προαναφερόμενου κινδύνου καταστροφής των πόλεων μας*».

Ο Υποστράτηγος, επίσης προτείνει ότι θα πρέπει να αναγραφεί στον προϋπολογισμό του Υφυπουργείου Δημόσιας Ασφαλείας, χρηματικό ποσό, για την ενίσχυση της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας και επίσης ότι θα πρέπει να ζητηθεί από το Συμβούλιο Εθνικής Άμυνας να περιληφθεί η Π.Υ. στον πολεμικό εφοδιασμό της χώρας.

Το έγγραφο καταλήγει ότι ως επείγοντα άμεσα μέτρα θα πρέπει να εφοδιαστεί με μέσα η Π.Υ. των πόλεων Αθηνών, Πειραιώς, Θεσσαλονίκης και Καβάλας, να οργανωθεί σε πρώτο χρόνο Π.Υ. στις Σέρρες, Δράμα, Ξάνθη, Κομοτηνή και Βόλο και σε δεύτερο στάδιο στην Αλεξανδρούπολη, Φλώρινα, Νάουσα, Έδεσσα και Κοζάνη.

Σε τελικό στάδιο θα έπρεπε να οργανωθεί η Π.Υ. στις υπόλοιπες πόλεις με πληθυσμό άνω των 10.000 κατοίκων, ξεκινώντας από τις μεγαλύτερες από άποψης πληθυσμού.

Στο τέλος του ίδιου μήνα⁵ ο Αρχηγός του Πυροσβεστικού Σώματος Π. Καραπατάας υποβάλλει στο Υφυπουργείο Δημόσιας Ασφαλείας, έκθεση Τεχνικής Επιτροπής, που συστάθηκε *«για την μελέτη και σύνταξιν των όρων ους δέον να πληρώσι τα πυροσβεστικά οχήματα των υπ όψιν υμών ανεφοδιασμού του Πυροσβεστικού Σώματος»*.

Στην έκθεση ο Αρχηγός, επαναδιατυπώνει το αίτημα για την ταχύτερη και ολοκληρωτική ανανέωση των οχημάτων και μέσων του Σώματος, καθόσον, όπως σημειώνει, *«περαιτέρω παραμονή εις τον υπάρχοντα σήμερον πυροσβεστικόν ημών εξοπλισμόν εγκλείει τους σοβαρότερους κινδύνους δια την ασφάλειαν των πόλεων, εις ας είμεθα εγκατεστημένοι και εις περίπτωσιν έτη της ειρηνικής εξελίξεως των εξωτερικών πραγμάτων της χώρας ημών»*.

Η επιτροπή που συνέταξε την έκθεση, αποτελούμενη από τον Αρχηγό του Π.Σ., τον καθηγητή του Ε.Μ. Πολυτεχνείου Α. Μέλεγκοβιτς, τον Αρχιμηχανικό Α΄ - Μηχανολόγο Χ. Βοσυνιώτη και τον Μηχανολόγο Ηλεκτρολόγο Κ.Λαγανά, έλαβε μεταξύ των άλλων, υπόψη της τον *«νέον υπεισελθόντα παράγοντα, ήτοι την νέαν του Πυροσβεστικού Σώματος αποστολή ως βασικού πυρήνος της Παθητικής της Χώρας Αεραμύνης, καθ'ην η εν ώρα πολέμου πολυπλεύρως κατά του πυρός πάλη των Πυροσβεστικών Υπηρεσιών δημιουργεί δι αυτάς νέους, ιδίους και επιστημονικότερους τομείς ενέργειας»*

Στο σχετικό της υπόμνημα, αναλύει τους κινδύνους των καταστροφών, τόσο σε ειρηνική περίοδο όσο και σε εμπόλεμη, που μπορεί να πλήξουν τη χώρα και κυρίως στις πόλεις, διατυπώνοντας την άποψη ότι μόνο μια άρτια οργανωμένη Κρατική Πυροσβεστική Υπηρεσία μπορεί να προστατέψει όχι μόνο τον άμαχο πληθυσμό, αλλά και τα υψηλότερα κρατικά και εθνικά συμφέροντα από των πρώτων ωρών της κηρύξεως του πολέμου.

Τρεις μέρες μετά⁶, με κοινό έγγραφο του Αρχηγείου του Π.Σ. και της Διεύθυνσης Αντιαεροπορικής Αμύνης, αποστέλλεται στο Γενικό Επιτελείο Στρατού και στο Υπουργείο Οικονομικών, αναλυτικός πίνακας, με τις ανάγκες του Π.Σ. σε εξοπλισμό *«κατά τάξιν επείγοντος»* και πίνακας *«με τα κατά την 31/3/1937 κεφάλαια του Ταμείου Πυροσβεστικής Υπηρεσίας ως και τας αναληφθείσας μέχρι της 31^{ης} Δεκεμβρίου 1937»*

---

⁵ 30-1-1937 έγγραφο Αρχηγού Πυροσβεστικού Σώματος

⁶ 3-2-1937 έγγραφο Αρχηγείου Π.Σ.-Διεύθυνση Αντιαεροπορικής Αμύνης

Τον Απρίλιο της ίδιας χρονιάς η Διεύθυνση Αντιαεροπορικής Αμύνης με έγγραφό της στο Δήμο Λάρισας ⁷ ζητά την εξασφάλιση της ίδρυσης πυροσβεστικού σταθμού στην πόλη, γιατί υπήρχαν λόγοι στρατιωτικοί και η πόλη ήταν συγκοινωνιακός κόμβος και ότι υπήρχε ανάγκη προστασίας του πληθυσμού της περιοχής σε περίπτωση πολέμου από εναέριες επιδρομές των εχθρών στο εκεί αεροδρόμιο.

Το επόμενο χρονικό διάστημα, το Πυροσβεστικό Σώμα, ενισχύεται σε προσωπικό και μέσα, ενώ ιδρύονται νέες υπηρεσίες.

Στις 31 Ιανουαρίου 1938 προσλαμβάνονται 51 νέοι Πυροσβέστες. ⁸

Στις 17 Σεπτεμβρίου του ίδιου χρόνου λειτουργεί η Π.Υ. Βόλου και στις 4 Δεκεμβρίου η Π.Υ. Λάρισας. ⁹

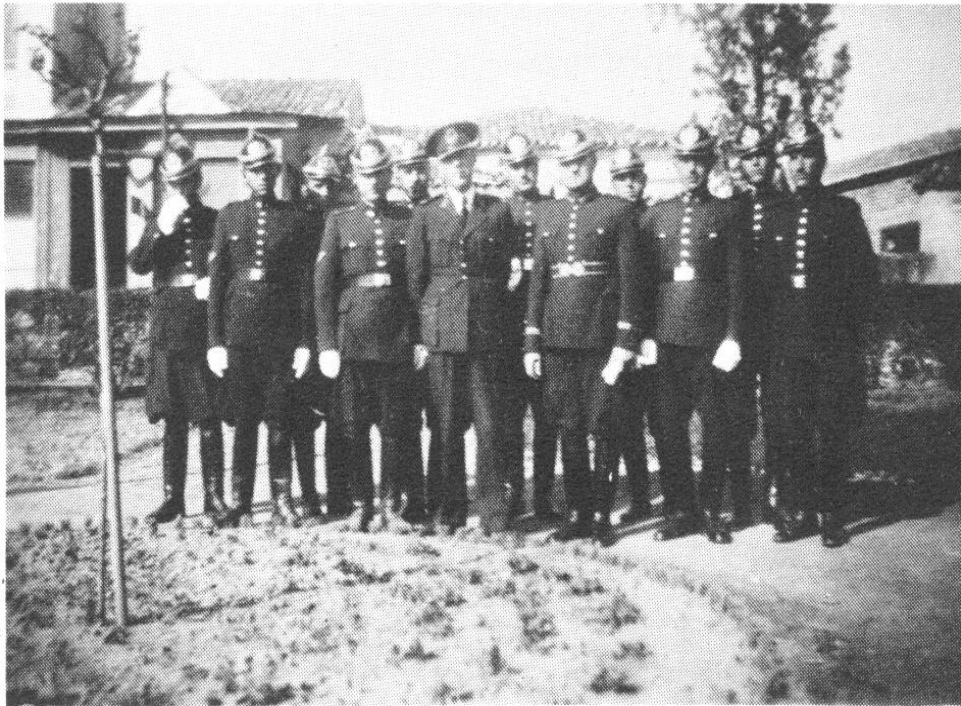
Το προσωπικό της Π.Υ. Βόλου

---

⁷ Ιστορία της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας 1830-1980 Βύρων Δάβος, 1987

⁸ ΦΕΚ 41 Γ Α.Μ 442-492

⁹ Όπως η υποσημείωση 7

Το προσωπικό της Π.Υ. Λάρισας

Στις 6 Δεκεμβρίου 1938 αρχίζει τη λειτουργία του ο Πυροσβεστικός Σταθμός στο λιμάνι του Πειραιά.

Στις 16 Ιουνίου 1939 αρχίζει τη λειτουργία της η Π.Υ. Χανίων, ενώ στα 3 Ιουλίου 1939 γίνεται η παραλαβή της πρώτης μεγάλης προμήθειας πυροσβεστικού εξοπλισμού, 40 οχήματα αντλιοφόρα, 4 κλίμακες, 45 πυροσβεστικά αυτοκίνητα άλλων τύπων, 6 υγειονομικά και 6 λεωφορεία.¹⁰

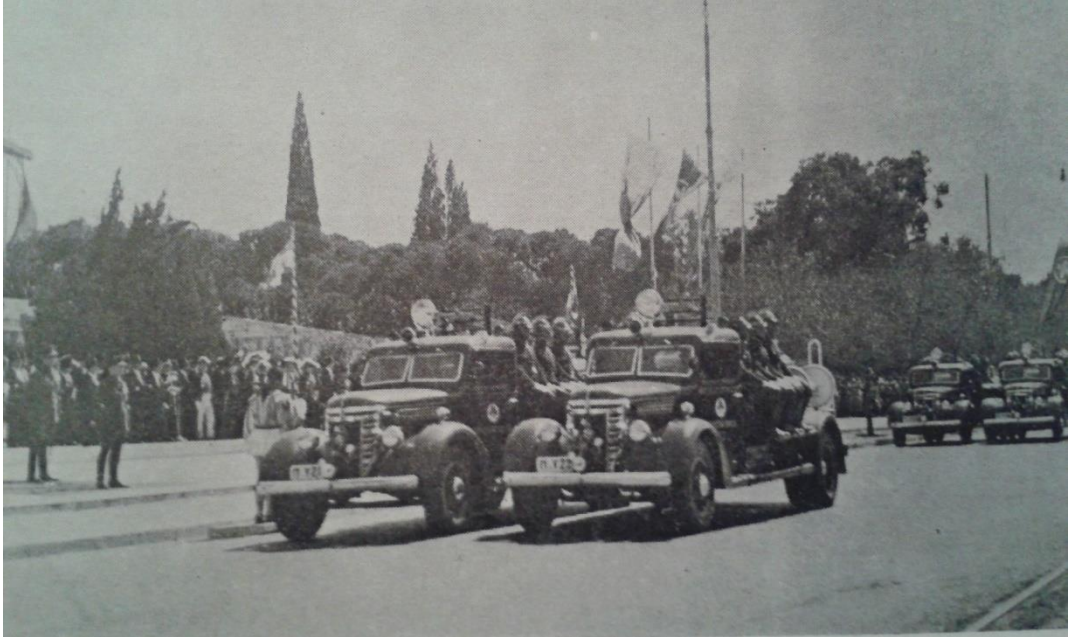
Στις 25 Μαρτίου 1940 στην παρέλαση για την εθνική επέτειο, στην Αθήνα, το Πυροσβεστικό Σώμα παρελαύνει με τα νέα του οχήματα ως μηχανοκίνητη μονάδα.

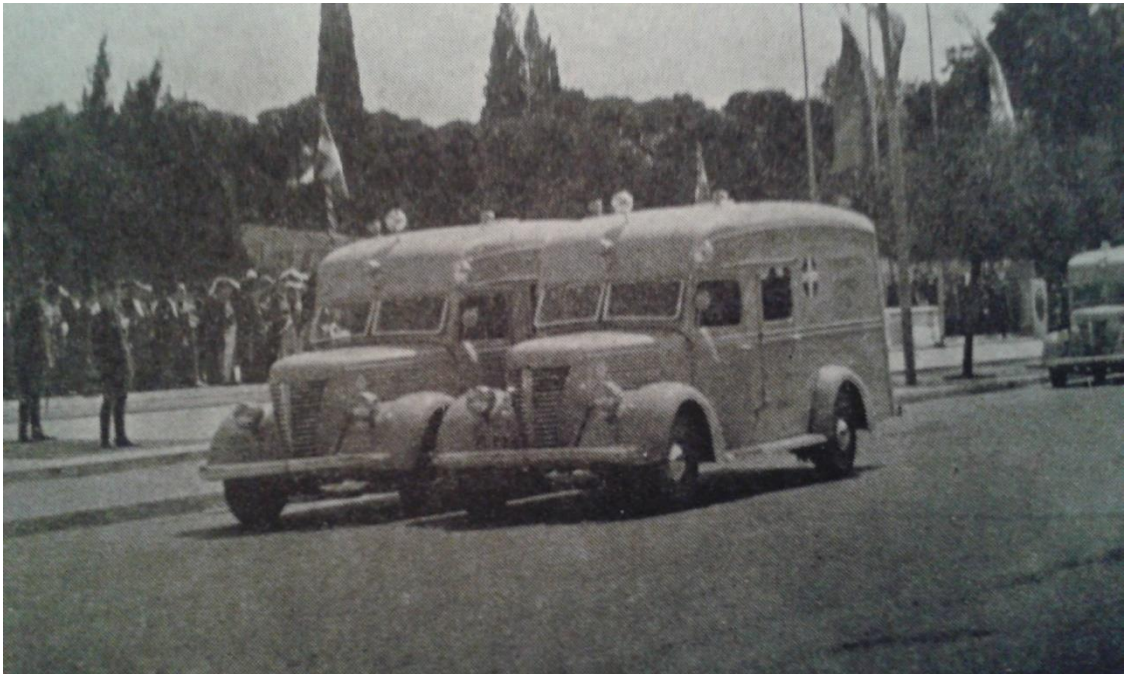
¹⁰ Ιστορία Πυροσβεστικού Σώματος, Αθήνα 1980, Α.Π.Σ.

25^η Μαρτίου 1940. Τα νέα οχήματα του Π.Σ. κάτω από την Ακρόπολη

25η Μαρτίου 1940. Τα νέα πυροσβεστικά οχήματα του Π.Σ. παρελαύνοντα μπροστά από το μνημείο του Άγνωστου Στρατιώτη

25η Μαρτίου 1940. Τα ασθενοφόρα του Π.Σ. παρελαύνοντα μπροστά από το μνημείο του Άγνωστου Στρατιώτη

Στις 22 Απριλίου 1940 ξεκινάει τη λειτουργία της η Π.Υ. Ξάνθης.¹¹

Πυροσβεστική Υπηρεσία Ξάνθης

Στις 7 Ιουνίου 1940 προσλαμβάνονται 11 νέοι Πυροσβέστες¹² και στις 13 Αυγούστου 1940 άλλοι 36 νέοι Πυροσβέστες.

---

¹¹ Όπως η υποσημείωση 7

¹² ΦΕΚ 108 Γ' Α.Μ. 583-593

Η ΚΗΡΥΞΗ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Με την έναρξη του ελληνο-ιταλικού πολέμου πολλοί ήταν οι Πυροσβέστες που έσπευσαν να ανταποκριθούν θετικά σε διαταγή του Υπουργού Δημοσίας Τάξης στο Αρχηγείο του Πυροσβεστικού Σώματος, που καλούσε όσους επιθυμούσαν, να ακολουθήσουν το μαχόμενο στράτευμα, οι οποίοι στρατεύθηκαν και φύγαν για το μέτωπο¹³.

Η σημαντικότερη όμως συμβολή των Ελλήνων Πυροσβεστών, στο έπος του 1940, ήταν η ανάληψη του βάρους της Πολιτικής άμυνας της χώρας.

Από την αυγή της 28ης Οκτωβρίου του 1940 «ετέθη εις συναγερμόν άπασα η δύναμη του Πυροσβεστικού Σώματος, αριθμούσα περί τα 600 μόνον άτομα και διετάχθη υπό του Αρχηγού του αυστηρά γενική επιφυλακή».¹⁴

¹³ «Οι Πυροσβέσται στο έπος 1940». Αρχιοδηγός Γρηγ. Ζώης. Περιοδικό «Πυροσβεστική Ηχώ» τεύχ. 10 - 31/12/1948

¹⁴ «Η συμβολή των Πυροσβεστών εις το έπος του 1940» . Επιπυραγός Κων. Γκίκας . Περιοδικό «Ματιές στις Φωτιές» έτος Β. τευχ. 13-Δεκ. 1971

«...Κοινοποιώ την από 28/10/1940 ημερησίαν Διαταγήν Π.Υ. Αθηνών κοινοποιούσα ημίν την υπ.αριθ.4287 Διαταγήν Αρχηγείου Π.Σ. περί ανακλήσεως των αδειών των υπαλλήλων ...ωσαύτης κοινοποιώ την από 2803 Διαταγήν Π.Υ. Αθηνών περί εξευρέσεως καταλλήλων χώρων προς δημιουργίαν Πυροσβεστικών Σταθμών'..¹⁵

Για την πρώτη μέρα του πολέμου, διηγείται ο αξιωματικός του Π.Σ. Αντ.Τσιρογιάννης Διοικητής Α¹⁶: « Ο τηλεφωνητής της οδού Μουρούζη κτυπάει επίμονα το κουδούνι του σπιτιού μου και λέει πως είναι απόλυτη ανάγκη να με ξυπνήσουν. Έγινε έτσι. Συνηθισμένοι σε μας ένα ξαφνικό ξύπνημα. Σκέφτηκα πως κάποια μεγάλη φωτιά θα είχε ξεσπάσει. Κι όμως δεν ήταν κάτι τέτοιο. Ένας δημοσιογράφος, πρόσθεσε ο τηλεφωνητής και φαινόταν αλλόφρων. Κατεβαίνοντας με ανησυχία αντικρίζω πραγματικά κάποιον παλιό φίλο μου δημοσιογράφο το Γιάννη Παπαδιαμαντόπουλο. Με χαιρέτησε και δε με χαιρέτησε. Μου πε πως ερχόταν από την Κηφισιά, από το σπίτι του Προέδρου της Κυβέρνησης κείνην ακριβώς την ώρα. Και τα νέα ήσαν απροσδόκητα και σημαντικά. Ο Ιταλός πρεσβευτής, πιστός πιστός στις προσταγές της πατρίδας του είχαν επιδώσει τελεσίγραφο στην Ελλάδα με ιταμές αξιώσεις. Κι ο Πρόεδρος απήντησε αρνητικά (ΟΧΙ)...».

Από τον καιρό της ειρήνης είχε σχεδιασθεί και είχε μελετηθεί πρόγραμμα «αραιώσεως» των πυροσβεστικών μονάδων στις πόλεις που λειτουργούσαν Πυροσβεστικές Υπηρεσίες. Παράλληλα τέθηκε σε εφαρμογή σχέδιο ενισχύσεως με εφεδρικό προσωπικό και μέσα, καθότι το Πυροσβεστικό Σώμα, θα σήκωνε το βάρος της προστασίας των μετόπισθεν.¹⁷

Στην Αθήνα και στον Πειραιά εφαρμόστηκε σχέδιο διασποράς πυροσβεστικών κλιμακίων που κατέλαβαν διάφορα συγκοινωνιακά σημεία, και λειτουργήσαν με ένα αντλιοφόρο αυτοκίνητο και πυροσβέστες μόνιμους και έφεδρους. Τα κάθετα κλιμάκια ονομάζονταν προς διάκριση «ΣΥΝΕΡΓΕΙΟΝ Α', Β', Γ' κ.λ.π. που ο αριθμός τους έφθανε τα εννέα και στις δύο πόλεις.¹⁸

¹⁵ Βιβλίο Ημερήσιας Διαταγής του Β' Πυροσβεστικού Σταθμού 1/4/1939-7-1-1941

¹⁶ «ΕΙΚΟΣΙ ΕΤΗ Αναμνηστική έκδοση επί τη εικοσαετία του Π.Σ. έκδοση 1950.

¹⁷ «Η προπαρασκευή του Πυροσβεστικού Σώματος στην πολιτική άμυνα της χώρας για τον πόλεμο του 1940». Πυραγός Ιωάννης Σταμούλης, Περιοδικό «Πυροσβεστική Επιθεώρηση» τεύχ.125- Σεπτ.Οκτ.2007

¹⁸ Όπως η υποσημείωση 7

Πυροσβεστικό «Συνεργείο» Παγκρατίου 1940

Οι πρώτες πυροσβεστικές επιχειρήσεις ξεκίνησαν από το πρωί της 28ης Οκτωβρίου, κυρίως από του Πυροσβέστες της Πάτρας, που ρίχθηκαν στη μάχη με την κατάσβεση των πυρκαγιών, μετά τους ανηλεείς βομβαρδισμούς που έπληξαν την πόλη.

Οι Πυροσβέστες όλης της χώρας κινούνται πλέον στον πολεμικό ρυθμό.

Σύμφωνα με την Η.Δ. ¹⁹ του Β΄ Πυροσβεστικού Σταθμού Αθηνών της 6-11-1940: *«ο φρουρός πύλης καθ όλην την διάρκειαν του συναγερμού θα είναι εν τη πύλη και θα απαγορεύει την είσοδον παντός ξένου ατόμου... Διά την απόλυτον τάξιν κατά τας ώρας του συναγερμού θα εποπτεύει ο εκάστοτε Αρχ/της Πυλωρός και ιδιαίτερα τη λειτουργία του τηλεφώνου...»* ενώ στην Η.Δ. της 20-11-1940 ορίζεται: *«κοινοποιώ της υπ.αριθ. 2905 της 19-11-1940 διαταγή Π.Υ. Αθηνών περί “παραχωρήσεως πιστολίων δια τον εφοδιασμόν των αξιωματικών και φρουρών”»*.

Επίσης στην Η.Δ. της 1-1-1941²⁰ διαβάζουμε: *«...ωσαύτως κοινοποιώ το από 29-12-1940 απόσπασμα Π.Υ. Αθηνών, περί του διενεργηθέντος προαιρετικού εράνου μεταξύ των υπαλλήλων απάντων των Πυροσβεστικών Σταθμών και Συνεργείων αυτής διά την κατάθεσιν στεφάνων επί τω θανάτω του πυροσβέστου Φλετούρη Νικολάου και είτα την διάθεσιν του εκ δρχ. 9.566 συλλεγέντος ποσού διά τον ως άνω σκοπόν, διά την αγοράν σιγαρέττων και*

---

¹⁹ Όπως η υποσημείωση 15

²⁰ Όπως η υποσημείωση 15

γλυκισμάτων υπέρ των εν τω 5ω Στρατιωτικώ Νοσοκομείω Ψυχικού νοσηλευομένων τραυματιών πολέμου»

Έκρηξη εμπρηστικής βόμβας επί της στέγης κεντρικού τετραγώνου στη Θεσσαλονίκη
1/11/1940

Στη Θεσσαλονίκη κατά τις πρώτες μέρες του πολέμου, σημειώθηκαν πολλές βομβαρδιστικές επιθέσεις με αποτέλεσμα την έκρηξη πολλών πυρκαγιών στην πόλη.

Οι Πυροσβέστες της τοπικής Π.Υ. δώσαν μάχη για την κατάσβεσή τους και την παροχή βοήθειας στους πληγέντες. Σύμφωνα με τον Αξιωματικό του Π.Σ. Διοικητή Α΄, Π.Γ. Μπανάκο²¹ «κατά τας πρώτας ημέρας του πολέμου τούτου εξερράγησαν εν τη πόλει 32 πυρκαϊαί εκ βομβαρισμών, αι πλείσται των οποίων μεγάλης εκτάσεως και εσυνεχίσθησαν αύται κατά τους επόμενους μήνας». Ούτω κατά την 1.11.40 αντιμετωπίσθησαν υπό της Π.Υ. 18 πυρκαϊαί, την 2.11.40 εννέα και την 3.11.40 πέντε τοιαύται. Εν συνεχεία την 29.12.40 κατά την εκραγείσαν πυρκαϊάν εις Θεαγένειον νοσοκομείον διεσώθησαν 95 νοσηλευόμενοι οπλίται. Την 30.12.40 αντιμετωπίσθησαν ωσαύτως 11 πυρκαϊαί. Την 25.1.41 οκτώ πυρκαϊαί καθ'ας εσημειώθησαν 3 τραυματισμοί πυροσβεστών μεταφερθέντων εις νοσοκομείον. Την 9.12.41 εννέα πυρκαϊαί καθ'ας εσημειώθησαν ωσαύτως 2 τραυματισμοί πυροσβεστών.»

---

²¹ «ΕΙΚΟΣΙ ΕΤΗ Αναμνηστική έκδοση επί τη εικοσαετία του Π.Σ. έκδοση 1950.

Στις 30 Οκτωβρίου 1940 ξεκινάει τη λειτουργία της η Π.Υ. Καλαμάτας, η Π.Υ. Ιωαννίνων και η Π.Υ. Κοζάνης, στις 5 Νοεμβρίου η Π.Υ. Ελευσίνας, στις 1 Ιανουαρίου 1941 η Π.Υ. Πρέβεζας και η Π.Υ. Φλώρινας, στις 18 Ιανουαρίου η Π.Υ. Δράμας και η Π.Υ. Κομοτηνής, στις 21 Ιανουαρίου η Π.Υ. Μυτηλίνης, στις 26 Ιανουαρίου η Π.Υ. Κερκύρας, στις 31 Ιανουαρίου η Π.Υ. Σερρών, στις 4 Μαρτίου 1941 η Π.Υ. Αργινίου.²²

Προσωπικό, μόνιμοι και έφεδροι της Π.Υ. Φλώρινα

---

²² Όπως η υποσημείωση 7

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΕΣ ΣΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΜΕΝΗ ΚΟΡΥΤΣΑ

Μια από τις πλέον ένδοξες στιγμές της δράσης των Ελλήνων Πυροσβεστών είναι όταν οι πυροσβεστικές μονάδες θα ακολουθούν τα προελαύνοντα νικηφόρα ελληνικά στρατιωτικά τμήματα, με σημαντικότερη στιγμή, την ίδρυση, τον Δεκέμβριο του 1940, της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας Κορυτσάς στην απελευθερωμένη Βόρεια Ήπειρο²³.

Μόλις ο ελληνικός στρατός κατέλαβε την Κορυτσά, στις 17 Δεκεμβρίου 1940, το Υφυπουργείο Δημόσιας Ασφάλειας με διαταγή του ιδρύει στην πόλη Πυροσβεστικό Σταθμό Γ΄ Τάξεως.²⁴

Στις 26 Δεκεμβρίου το Αρχηγείο του Πυροσβεστικού Σώματος, συγκροτεί τη δύναμη που θα στελεχώσει την υπηρεσία: ένας αξιωματικό, ως Διοικητή, τον Σταθμάρχη Β΄ τάξης Σταθόπουλο Τρύφωνα, τρεις Πυροσβέστες, τρεις Δόκιμους Πυροσβέστες και επτά έφεδρους Πυροσβέστες.²⁵

Οι Έλληνες Πυροσβέστες, μόνιμοι και έφεδροι της Π.Υ. Κορυτσάς

²³ «28η Οκτωβρίου και Πυροσβεστικό Σώμα». Πυραγός Ιωάννης Σταμούλης- Οκτώβριος 2006

²⁴ Αρ.Πρωτ. 3332Φ.Δ.8/17-12-1940 έγγραφο Υφυπουργείο Δημόσιας Ασφάλειας –Διεύθυνση Πυροσβεστικής Υπηρεσίας και Αντιαεροπορικής Προστασίας.

²⁵ Αρ.Πρωτ. 5553Φ.Δ. 45/2/26-12-1940

Η πυροσβεστική δύναμη στεγάστηκε στο Δημαρχιακό Μέγαρο της πόλης και ξεκίνησε την προσφορά υπηρεσίας στις 3 Ιανουαρίου 1941.

Τρεις μέρες μετά, οι Πυροσβέστες δίνουν πράγματι μάχη με τον όλεθρο και την πύρινη λαίλαπα, που ξεπηδά από τον μεγάλο βομβαρδισμό της 6^{ης} Ιανουαρίου.

Οι Έλληνες Πυροσβέστες θα δώσουν την δική τους μάχη μέχρι τις 12 Απριλίου του 1941, μέρα που με διαταγή του Αρχηγού Στρατιάς εκκενώθηκε η πόλη από τις στρατιωτικές και πολιτικές αρχές.

Ενώ η πυροσβεστική δύναμη είχε συγκεντρώσει όλα τα υλικά της και ήταν έτοιμη να αναχωρήσει, έφθασε η είδηση ότι είχε ξεσπάσει πυρκαγιά σε στρατιωτικό υλικό, με σοβαρό κίνδυνο επέκτασης στο χωριό Μπομπότισσα.

Οι Πυροσβέστες αποσκεύασαν τα υλικά τους και έσπευσαν στην πυρκαγιά, 10 χιλιόμετρα μακριά από την πόλη της Κορυτσάς, όπου δώσαν σκληρή μάχη για τρεις ώρες.

Μετά την κατάσβεση, επέστρεψαν στην πόλη της Κορυτσάς, ξανασκεύασαν και ενώ είχε βραδυάσει, πήραν το δρόμο της επιστροφής για την πατρίδα, τελευταίο ένστολο ελληνικό σώμα.²⁶

Γενική άποψη της Ελληνικής Κορυτσάς 1940

---

²⁶ Όπως η υποσημείωση 7

Η ΜΑΧΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΩΝ

Χαρακτηριστικό της προσφοράς των Ελλήνων Πυροσβεστών είναι το απόσπασμα από τη Διαταγή 4746/22-11-1940 του Αρχηγείου του Πυροσβεστικού Σώματος, με την οποία απευθύνεται ο νέος Αρχηγός του Π.Σ. Θ. Σιώκος προς το πυροσβεστικό προσωπικό:

«...παραγγέλω ότι αναλαμβάνων το βαρύ επίπονον και πολυσύνθετον έργον του Αρχηγού του Πυροσβεστικού Σώματος, εις εποχήν μάλιστα καθήν η πατρίς μας διεξάγει τον δίκαιον υπερ όλον αγώνα, αξιώ από πάντας υμίν πειθαρχίαν, αλληλεγγύην, αυτοθυσίαν και πιστήν εκτέλεσιν του καθήκοντος. Ήλθε η στιγμή το Πυροσβεστικό Σώμα να παίξει τον ρόλο του εν τω πλαισίω της Παθητικής Αεραμύνης του εσωτερικού μετώπου. Η κοινωνία στρέφουσα τα βλέμματα της προς το Πυροσβεστικό Σώμα αναμένει νέαν εμφάνισιν, νέον πνεύμα, νέον παλμόν.»²⁷

Η δράση των Πυροσβεστών, τόσο των μονίμων όσο και των εφέδρων, καθίσταται εφάμιλλη των μαχητών του μετώπου μιας και αντιμετωπίζουν πολεμικές επιχειρήσεις ειδικά στις πόλεις που δοκιμάσθηκαν από τους εναέριους βομβαρδισμούς:

«Πειραιάς 23 Απριλίου 1941, οι πυροσβέσται ειργάζοντο ασφαλώς εις μία κόλαση πυρός με όλας τα δυνάμεις των και χωρίς καν διακοπήν, αλλά εις ποίον κατά προτίμησιν σημειόν...Τεράστια αι καταστροφαί και τα πυροσβεστικά μέσα αφαντάστως ανεπαρκή... εργασία εξαντλητική, συνεχής και αδιάλειπτος, με ξηράν τροφή ανά χείρας και γεύμα κατά την διάρκειαν της εργασίας... Αι πυρκαϊαί πάση θυσία έπρεπε αν μη κατασβεσθούν, τουλάχιστον να εντοπισθούν, διότι άλλως η καταστροφή θα έφθανε μέχρι το Πασσαλιμάνι και Νέον Φάληρον»²⁸

«Χανιά, 21 του Μάη του 1941» Μόλις είχε ξημερώσει κι οι σειρήνες άρχισαν το συναγερό... Άρχισαν οι πυρκαϊές με το βομβαρδισμό των Γερμανών. Πιάνει φωτιά ένα παπλωματάδικο στην οδό Μπετόλο και την σβήνουν μετά τρίωρο υπεράνθρωπο αγώνα.Κι ύστερα από τέσσερεις ημέρες στις 25 του Μάη αρχίζει η μεγάλη πυρκαγιαί των Χανίων, που έκανε στάχτη τις παλιές συνοικίες του Καστελλιού και της Σπλάντζιας. Οι υπό τον δραστήριον και αποφασιστικόν κ. Σ. Μόφορην γενναίοι Πυροσβέστες τρέχουν αμέσως επί τόπου κι αρχίζουν τη δουλειά τους... Νέο κύμα Στούκας έρχεται να αδειάσει τις βόμβες του στη μαρτυρική, αλλά ηρωική πόλη. Τι να κάνουν; Θα πάνε στο

²⁷ Όπως η υποσημείωση 15

²⁸ Ιστορία του Πυροσβεστικού Σώματος. Πύραρχου Β.Ζαφειρόπουλου.

καταφύγιο όπως όλος ο κόσμος αφήνοντας τη φωτιά να προχωρεί; Όχι! Συνεχίζουν την προσπάθεια τους, ενώ ακούγονται οι εκρήξεις από τις βόμβες που πέφτουν. Έτσι πολέμησαν οι Πυροσβέστες των Χανίων στη μάχη της Κρήτης.»²⁹

Μετά την κατάληψη της Ελλάδας από τους Γερμανούς, η θέση των Πυροσβεστών ήταν ιδιαίτερη λεπτή. Είχε τεθεί το ερώτημα πως θα συμπεριφερόντουσαν στις επιδρομές των Συμμάχων, που είχαν μεν γερμανικό στόχο, αλλά μοιραία προκαλούσαν ζημιά σε εθνικά ή ιδιωτικά πράγματα:

«Και η απόφασις σιωπηρά, ψυχικά, είχε ληφθή μεταξύ των αξιωματικών και των ανδρών του Πυροσβεστικού Σώματος. Είχε επέλθει η συμφωνία δι' όρκου που τον είχε υπογράψει ο αγνός δυνατός πατριωτισμός των Πυροσβεστών να σώζουν έστω και θυσιαζόμενοι ότι αφορά τον ελληνικό λαόν και αρνητικώς εργαζόμενοι προκειμένου περί πυρκαγιών που θα συνέβαιναν εις βάρος του εχθρού, να προσφέρουν τας υπηρεσίας των και από της πλευράς αυτής προς την Πατρίδα. Και αι υπηρεσίαι αυτάι δεν ήσαν μικραί. Και οι κίνδυνοι όμως των πράξεων των εκείνων δεν ήσαν ολίγοι ούτε μηδαμινοί. Διότι επρόκειτο περί σαμποτάζ.»³⁰

Ιδιαίτερη μνεία επίσης θα πρέπει να γίνει στην πατριωτική δράση των Ελλήνων Πυροσβεστών και στην διάρκεια της εθνικής αντίστασης. Αρκετοί συνάδελφοι, με διάφορα μέσα, μέσω Τουρκίας, πέρασαν στη Μέση Ανατολή κατατασσόμενοι στον ανασυγκροτούμενο ελληνικό στρατό, ενώ ένας μεγάλος αριθμός οργανώθηκε και συμμετείχε σε διάφορες αντιστασιακές οργανώσεις, ειδικά στην Αθήνα και τον Πειραιά.³¹

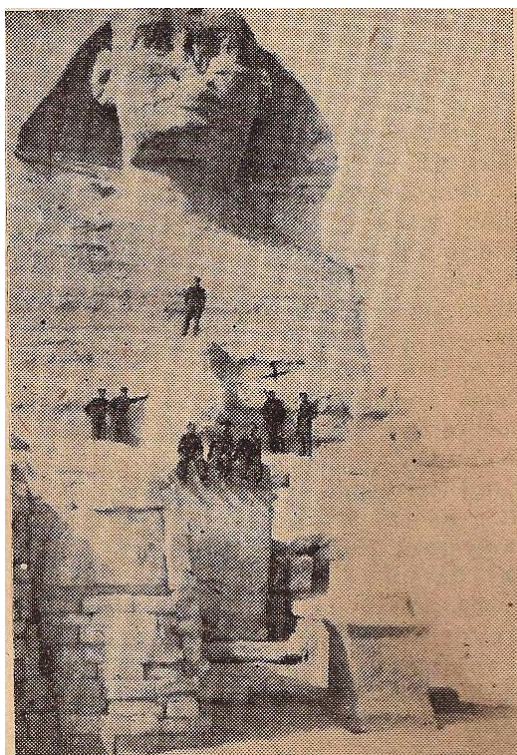
²⁹ «Κάτω από τα Στούκας». Μιν.Νικολ. Περιοδικό «Πυροσβεστική Ηχώ» τεύχ. 8 - 30/10/1948

³⁰ «Οι Πυροσβέστες μας στη Μέση Ανατολή». Σωτήρης Γλυκοφρύδης. Περιοδικό «Πυροσβεστική Ηχώ» τεύχ. 9 - 30/11/1948

³¹ Όπως η υποσημείωση 7

Έλληνες Πολεμιστές στην Αφρική. Μεταξύ αυτών και ο τότε ανθυπολοχαγός και μετέπειτα Διοικητής της Π.Υ. Ρόδου Αντ.Γιαννούλης.

Έλληνες στρατιώτες στην Αίγυπτο. Ο δεύτερος δεξιά εκ των δύο, είναι ο Αρχιπυροσβέστης Νικ. Καραγιάννης.

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1944 ΟΙ ΝΑΖΙ ΚΑΤΑΚΤΗΤΕΣ ΦΕΥΓΟΥΝ - ΟΙ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΕΣ ΜΑΧΟΝΤΑΙ

Μέσα Οκτωβρίου 1944, τα γερμανικά στρατεύματα κατοχής αποχωρούν από την Αθήνα, σπέρνοντας την καταστροφή ακόμα και την στερνή αυτή ώρα δείχνοντας για ακόμη μια φορά το αποτρόπαιο πρόσωπο τους.

Στο δρόμο τους καταστρέφουν, πυρπολούν, ανατινάζουν καταστρέφουν.

Στον Ισθμό της Κορίνθου ρίχνουν το σιδηροδρομικό υλικό στην κανάλι του ισθμού και καταστρέφουν την γέφυρα του

Η καταστροφική αποχώρηση ξεκινά με την ανατίναξη αποθήκης πυρομαχικών στο Χολαργό στις 22 Σεπτεμβρίου, με εμπρησμό 5 κατοικιών στη Ν. Σμύρνη στις 29 Σεπτεμβρίου, σε κατοικία στον Αγ. Ιωάννη Βουλιαγμένης στις 3 Οκτωβρίου, με ανατίναξη εργοστασίου πυρομαχικών (Μαλτσινιώτη) στις 4 Οκτωβρίου³².

Οι Πυροσβέστες την ώρα της "εθνικής ανάστασης της απελευθέρωσης", καλούνται να δώσουν μια ακόμα μάχη προστατεύοντας την ταλαιπωρημένη και δυστυχισμένη από την σκληρή κατοχή Πρωτεύουσα και το λιμάνι της. Συγκλονιστικές είναι οι μαρτυρίες των Αξιωματικών-επικεφαλής των πυροσβεστικών μονάδων που επεμβαίνουν.

Στις 10 Οκτωβρίου 1944 ο Σταθμάρχης Α΄ του Πυροσβεστικού Σώματος, Στυλιανός Γαρυφαλάκης αναφέρει³³:

"..περί ώρα 13.28 ειδοποιηθείσα η Υπηρεσία ημών ότι εξερράγη πυρκαϊά επί της Ιεράς Οδού, (Ασύρματον Βοτανικού) έσπευσα πάραυτα μετά των δύο οχημάτων Federal επί τόπου και διεπίστωσα ότι ολόκληρον το συγκρότημα μετά των εγκαταστάσεων εκαίετο συνεπεία εκρήξεων και εμπρησμού. Λόγω του έδει να προσβληθούν τέσσερα κεχωρισμένα συγκροτήματα άτινα εκαίγοντο ταυτοχρόνως, διέθεσα τα ημετέρα οχήματα εις τα πλέον επικύνδινα σημεία και εκάλεσα ενίσχυσιν..."

---

³² Όπως η υποσημείωση 7

³³ Όπως η υποσημείωση 10

Την ίδια ημέρα με άλλη αναφορά του περιγράφει:

"περί ώρα 22.50 ειδοποιηθείσα η Υπηρεσία ημών προφορικώς ότι κατά τον επισυμβάντα βομβαρδισμό πλησίον της πλατείας Αττικής και επί των οδών Αταλάντης και Λυσσάνδρου κατέρρευσαν πλείστα οικοδομήματα, άτινα κατεπλάκωσαν άτομα και ότι υπήρχαν πολλοί νεκροί και τραυματίαι, έσπευσα επό τόπου πάραυτα μετά των 2 οχημάτων ... και επελήφθην του έργου της διασώσεως των υπό των ερειπίων καταπλακωμένων ατόμων. Άμα τη αφίξει μας διαπιστώθη ότι επί της οδού Λυσσάνδρου ευρίσκοντο υπό τα ερείπια άτομα και προέβην εις το έργον της διασώσεως... Κατόπιν μετέβημεν επί της οδού Αταλάντης προς διάσωσιν έτερων ατόμων. Εν τη προσόψει ότι υπήρχον πολλοί νεκροί και τραυματίαι και επειδή η μεταφορά τούτων ήτο λίαν δυσχερής δια των υδροφόρων βυτίων, εκλήθη το υπ.αριθ. 145 σκαπανικόν όχημα της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας Πειραιώς, όπερ διενυκτέρευε εις τον Β΄ Σταθμόν Βάθης, το οποίοον ανέλαβεν την μεταφοράν των ατόμων εις τον Σταθμόν Α΄ Βοηθειών,"

Στην εφημερίδα ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ³⁴ την ίδια ημέρα, εκτός από την είδηση της πυρκαγιάς στον Βοτανικό, αναφέρεται "από της πρωίας της χθες το Κορωπί φλέγεται. Ως εγνώσθη, το επυρπόλησαν οι Γερμανοί εις αντίποινα δια τον φόνον 2 στρατιωτών."

Η ίδια εφημερίδα, δύο μέρες μετά γράφει³⁵: "από χθες το απόγευμα ήρχισαν οι Γερμανοί να ανατινάσουν τας λιμενικάς εγκαταστάσεις του Πειραιώς ή δε καταστροφή έλαβε διαστάσεις ανευ προηγουμένου... Περί την 6ην εσπερινή ήρχισεν η ανατίναξη του κτιρίου της Ναυτικών Δοκίμων και ολοκλήρου της περιοχής... εν συνεχεία οι κακούργοι έθεσαν πυρ εις τας πετρελαιοαποθήκας της Σόκομπελ, Σόχανυ και Σέλλ. **Τεράστια φλόγες ανεπήδσαν και εκύκλωσαν ολόκληρο τον εν μέσω ερειπίων ευρισκόμενον λιμένα.**

Στις 13 Οκτωβρίου 1944 ο Σταθμάρχης Β΄ του Πυροσβεστικού Σώματος, Παναγιώτης Σκουλαρικός αναφέρει³⁶:

---

³⁴ Φύλλο 10-10-1944

³⁵ Φύλλο 12-10-1944

³⁶ Όπως η υποσημείωση 10

"...περί ώραν 5ην πρωινή ειδοποιήθη η Υπηρεσία ημών ότι συνεπεία εμπρησμού παρά των ανδρών του Γερμανικού Στρατού κατοχής εξερράγη πυρκαγιά εις τον αερολιμένα Π.Φαλήρου... **εύρον εκεί μέγα μέρος του αερολιμένος πυρπολημένον.** Πάραυτα επελήφην του έργου της κατασβέσεως...κατά τη διάρκεια της κατασβέσεως εις έτερον υπόστεγον, πλησίον του φλεγόμενου εξερράγη βόμβα βραδυφλεγής πλην όμως ουδείς εκ των υπαλλήλων ημών ετραυματίσθη. Άπαντες οι μετέσχοντες της πυρκαγιάς ταύτης διετήρουν την ψυχραιμίαν των και ειργάσθησαν μετά ζήλου και αφαντάστου προθυμίας."

Την επόμενη μέρα, η εφημερίδα ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ, έχει ως κεντρικό τίτλο³⁷: **"ΣΥΝΕΧΙΣΘΗ ΚΑΘ ΟΛΗ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΧΘΕΣ Ο ΕΟΡΤΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΕΩΣ ΟΙ ΟΥΝΝΟΙ, ΦΕΥΓΟΝΤΕΣ ΠΡΟΕΒΗΣΑΝ ΕΙΣ ΜΕΓΑΛΑΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΑΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΛΙΜΕΝΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ "**

---

³⁷ Φύλλο 14-10-1944

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ως τον καλύτερο επίλογο γι' αυτό το μικρό αφιέρωμα, νομίζω ότι είναι δύο μικρά σημαντικά κείμενα της εποχής.

Το πρώτο είναι το ευχητήριο τηλεγράφημα του Προέδρου της Κυβερνήσεως προς τις Πυροσβεστικές Υπηρεσίες της 31-12-1940³⁸ :

«...Αφανείς μαχηταί διαρκώς εν ειρήνη και πολέμω αγωνιζόμενοι διά την ασφάλειας του κράτους, την τιμήν και την περιουσίαν των πολιτών τοςάκις με κίνδυνον της ζωής σας πάντοτε με θυσίας σας απευθύνων τώρα που εισερχόμεθα εις τον νέον χρόνον τας ευχάς μου και ολοκλήρου του Λαού και τας ευχαριστίας μου διά την αφοσίωσιν και την αυταπαρνησίν σας. ΣΤΟΠ. Ιδίως εις εκείνους από σας που ηκολούθησαν τον μαχόμενον Στρατόν καθώς και εκείνους οι οποίοι εις τας βομβαρδιζόμενας πόλεις εκτελούν με τόσην αυτοθυσίαν το καθήκον των στέλλομεν ευγνώμονα χαιρετισμόν γεμάτον από βαθείαν εκτίμησιν. ΣΤΟΠ.»

Το δεύτερο είναι ένα μικρό απόσπασμα του Σπ. Γλυκοφρύδη, διαπρεπούς δημοσιογράφου και εκδότη του πρώτου ελληνικού πυροσβεστικού περιοδικού «Πυροσβεστική Ηχώ»³⁹ από άρθρο του, για «τους Πυροσβέστες στη Μέση Ανατολή»:

«Η ιστορία θα είχε να πει πολλά για τον ηρωισμό και τον άκρατο πατριωτισμό του πυροσβέστη. Του κάθε πυροσβέστη. Είτε αξιωματικός ήταν, είτε υπαξιωματικός, είτε απλούς... Ο πυροσβέστης από του 1940 μέχρις και σήμερα έχει προσφέρει και ενόπλιως εις τους αγώνες του Έθνους πολλά, όταν βρέθηκε σε μαχητική σκοπιά. Γι αυτό και οι θυσίες του σε αίμα στο βωμό της Πατρίδος δεν είναι ολίγες»

---

³⁸ Όπως η υποσημείωση 15

³⁹ Περιοδικό «ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΗ ΗΧΩ» Οκτώβριος 1948

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΙΣ

ΦΩΤΙΕΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ

ΕΤΟΣ Α - ΤΕΥΧΟΣ 11 - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1971